

NATO ve NÜKLEER SİLAHLAR

EMO İstanbul Basın - Nükleer silahlarla sağlanacağı söylenen güvenlik, insanlığın kitlesel yıkım tehdidi altında yaşamasını olağanlaştırıyor. NATO'nun 8 Temmuz 2026 tarihli Ankara Zirvesi bildirisi, nükleer kapasiteyi ittifakın caydırıcılık ve savunma anlayışının temel bileşenleri arasında yeniden sıraladı. Silah sanayisinin büyütülmesi ve ileri teknolojilerin askerî kullanımı da aynı belgenin öncelikleri arasındaydı. İnsan yaşamını merkeze alan bir değerlendirme, bu tercihlerin kimin güvenliğini sağladığını, bedelini kimin ödediğini sorgulamak zorundadır. Milyonlarca insanın yaşamını ortadan kaldıracabilecek bir kapasitenin korunması, başlı başına siyasal ve ahlaki bir sorundur. ^[1]

NATO, ABD öncülüğündeki emperyalist hiyerarşinin askerî dayanaklarından biridir. İttifakın işlevi, üye ülkelerin sınırlarının savunulmasıyla açıklanamaz; sermaye ilişkileri, silah pazarları ve bağımlılık mekanizmaları da bu yapının parçasıdır. Türkiye'nin NATO üyeliği, yerli egemen sınıfların uluslararası kapitalist sistemle bütünleşmesi üzerinden okunmalı ve tartışılmalıdır. Bu yaklaşım, nükleer silahların siyasal anlamını kavramak bakımından da yol göstericidir. Nükleer kapasite, devletler arasındaki eşitsizliği pekiştiren ve halkların geleceği üzerinde dar karar çevrelerine olağanüstü yetki veren bir güç aracıdır. ^[2]

Bu yapının ekonomik karşılığı giderek ağırlaşıyor. 2025 Lahey Zirvesi'nde, 2035'e kadar gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 5'inin savunma ve güvenlikle bağlantılı harcamalara ayrılması hedefi benimsendi. Bunun en az yüzde 3,5'i temel savunma harcamalarını, yüzde 1,5'e kadar ise altyapı, ağ güvenliği ve benzeri kalemleri kapsıyor. Bu hedef, kamu kaynakları üzerinde uzun vadeli bir silahlanma baskısı yaratıyor. Sağlık, eğitim, deprem güvenliği ve enerji dönüşümünün finansmanı tartışılırken askerî harcamaların öncelik kazanması, bütçenin sınıfsal niteliğini açığa çıkarıyor. Silah şirketlerine yönelen kaynakların toplumsal maliyeti, karşılanmayan ihtiyaçlarda birikiyor. ^[3]

Nükleer alandaki gelişmeler bu tercihin risklerini büyütüyor. Ocak 2026'daki tahminlere göre dünyada 12.187 nükleer başlık bulunuyor; bunların yaklaşık 9.745'i olası kullanım için askerî stoklarda tutuluyor. Nükleer silaha sahip dokuz devletin

tamamı 2025'te modernizasyon programlarını sürdürdü. ABD ile Rusya'nın stratejik nükleer silahlarını sınırlandıran New START Antlaşması'nın 5 Şubat 2026'da sona ermesi de silahların denetimi bakımından ağır bir gerileme oluşturdu. Eski başlıkların sökülmesiyle toplam sayının azalması, kullanıma ayrılan stokların ve silahların askerî rollerinin büyümesini perdelememelidir. ^[4,5]

Ukrayna savaşı etrafındaki gerilim, nükleer tehdidin gündelik diplomasiye nasıl yerleştiğini gösteriyor. 30 Eylül 2026'da ortaya çıkarılan diplomatik belgede Rusya, NATO'nun Kaliningrad'ı ülkenin geri kalanından yalıtma girişiminde bulunması halinde nükleer silah kullanmaya hazır olduğu belirtildi. Böyle bir tehdit, hangi devlet tarafından dile getirilirse getirilsin, halkların yaşamını pazarlık konusu yapar. Antiemperyalist tutumun ölçüttü emekçilerin ortak çıkarıdır; Rusya'nın ya da başka bir gücün nükleer tehdidine meşruiyet kazandırılmaz. NATO'nun kendi nükleer kapasitesini korurken Ankara bildirisinde İran'ın nükleer silah edinmesini reddetmesi de evrensel silahsızlanma ile nükleer ayrıcalıkların korunması arasındaki çelişkiyi görünür kılıyor. ^[6,1]

Nükleer stratejilerin soyut dili, gerçek insanların yaşayacağı yıkımı geri plana iter. Patlama, aşırı ısı ve iyonlaştırıcı radyasyon; ölümler, ağır yarıklar, kalıcı hastalıklar ve uzun süreli yerinden edilmeler anlamına gelir. Hastaneler, elektrik şebekeleri ve su altyapısı zarar gördüğünde, kurtarma ve tedavi olanakları da çöker. Elimizdeki veriler, nükleer silah kullanımına yeterli bir insani müdahale kapasitesi bulunmadığını vurguluyor. Mühendislik açısından bunun anlamı açıktır: Korunması gereken yaşam altyapısının, kurtarma kapasitesiyle birlikte yok olabileceği bir tehlike, olağan bir risk hesabına indirgenemez. ^[7]

Çevresel yıkım da patlamanın gerçekleştiği coğrafyayla sınırlı kalmayabilir. Nükleer savaşın çıkaracağı büyük yangınlardan yükselen kurum, güneş ışığının yeryüzüne ulaşmasını azaltarak iklimi ve tarımsal üretimi etkileyebilir. 2022'de yayımlanan bir modellemede, geniş ölçekli bir ABD-Rusya nükleer savaşı senaryosunda gıda üretimindeki çöküşün 5 milyardan fazla insanın açlıktan ölümüne yol açabileceği hesaplandı. Çalışmalar, çatışmaya

katılmayan toplumların da küresel bir felaketin içinde kalabileceğini gösteriyor. Çevrenin korunması, bu nedenle barış mücadelesinin doğrudan konusudur. [8]

Bilimsel ilerlemenin hangi toplumsal amaçlara yöneltildiği burada belirleyici hale geliyor. İleri teknoloji rekabeti, teknolojik üstünlük arayışının emperyalist güç ilişkilerinden ayrı düşünülmesi ortadadır. Üniversitelerin, araştırma bütçelerinin ve mühendis emeğinin askerî önceliklere bağlanması, toplumun hangi sorunlarına çözüm üretileceğini de etkiler. Daha gelişmiş bir silahın üretilmesi, insanlık açısından ilerlemenin yeterli ölçütü olamaz. Bilim politikasını yaşam süresini ve niteliğini artıran, ekolojik tahribatı azaltan, bilgiye erişimi genişleten sonuçları üzerinden değerlendirmeliyiz. [9]

Yapay zekânın askerî sistemlere girişi bu sorumluluğa yeni bir boyut ekliyor. Araştırmalar, nükleer silahların dışında kullanılan askerî yapay zekânın bile krizlerde karar süresini daraltabileceğine ve yanlış hesaplama riskini artırabileceğine dikkat çekiyor. Gerekçesi denetlenemeyen bir sistem önerisi, karar vericiyi harekete geçmeye yöneltebilir. Bu koşullarda teknik hızın güvenlikle özdeşleştirilmesi kabul edilemez. Mühendislerin görevi, sistemlerin hata sınırlarını, belirsizliklerini ve insan denetiminin gerekliliğini görünür kılmaktır. Nükleer yıkım ihtimalini büyüten uygulamalara karşı mesleki itirazın kurumsal güvencelere kavuşması gerekir. [10]

Türkiye açısından tartışma, ülkenin nükleer paylaşım düzenindeki konumuna uzanıyor. ABD’li kaynakların değerlendirmesinde Türkiye, ABD’nin B61 nükleer bombalarının konuşlandırıldığı ülkeler arasında yer alıyor. NATO ise Avrupa’da konuşlandırılan ABD nükleer silahlarının kontrol ve muhafazasının ABD’de olduğunu açıkça belirtiyor. İttifak içindeki siyasi danışma mekanizmaları, bu silahları Türkiye’nin bağımsız tasarrufundaki araçlara dönüştürmüyor. Türkiye toplumunun böyle bir düzenin riskleri hakkında bilgi edinmesi ve kararları tartışabilmesi, demokratik egemenliğin gereğidir. [11, 12]

Değinilmesi gereken bir başlık da İncirlik’teki ABD nükleer varlığı tartışılmadan yürütülen “millî nükleer güç” söyleminin çelişkisidir. Bağımsızlık, daha fazla kitle imha silahına sahip olmakla ölçülemez. Türkiye’nin güvenliği; halkın ihtiyaçlarını esas alan bir üretim yapısı, sağlam kamusal altyapı ve komşularıyla barışçı ilişkiler üzerinden kurulmalıdır. NATO’nun nükleer planlamasına katılımın sonlandırılması ve ülkedeki yabancı nükleer silahların kaldırılması, bu doğrultuda savunulması gereken somut taleplerdir. [13]

Uluslararası düzeyde bu talepler, doğrulanabilir ve bütün nükleer güçleri kapsayan silahsızlanma hedefiyle birleşmelidir. 2021’de yürürlüğe giren Nükleer Silahların Yasaklanması Antlaşması, taraf devletler bakımından kapsamlı yasaklar getirirken silahların kullanımı ve denemelerinden zarar görenlere yardım ile çevresel iyileştirmeyi de içeriyor. Bu çerçevenin güçlenmesi, devletlerin silahsızlanma taahhütlerinin toplumsal mücadeleyle takip edilmesini gerektiriyor.

EMO gibi meslek örgütlerinin katkısı, savaş politikalarının teknik sonuçlarını kamuoyuna açıklamak ve mühendislik birikiminin kamusal ihtiyaçlara yönelmesini savunmaktır. Barış, bilimin toplumsal yarar üretmesini ve insanların insanca yaşayabilmesinin temel koşuludur. [7]

Kaynaklar

- [1] NATO. The Ankara Summit Declaration. 8 Temmuz 2026.
 - [2] Aşkın Süzük. Türkiye’nin geleceğini NATO’culuk kuramaz. Ortaklaşa, sayı 9, Haziran 2026; soL, 26 Haziran 2026.
 - [3] NATO. The Hague Summit Declaration. 25 Haziran 2025.
 - [4] SIPRI. Increasing focus on nuclear weapons amid heightened escalation risks—new SIPRI Yearbook out now. 8 Haziran 2026.
 - [5] Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri. Statement on expiration of the New START Treaty. 5 Şubat 2026.
 - [6] Lili Bayer ve Mark Trevelyan. Russia sends nuclear warning to NATO as tensions rise in the Baltic. Reuters, 30 Eylül 2026.
 - [7] Uluslararası Kızılhaç Komitesi. Frequently asked questions: Nuclear Weapons. 6 Ağustos 2026.
 - [8] Lili Xia ve diğerleri. Global food insecurity and famine from reduced crop, marine fishery and livestock production due to climate disruption from nuclear war soot injection. Nature Food 3, 586–596, 2022. DOI 10.1038/s43016-022-00573-0.
 - [9] Alper Birdal. Emperyalizm, Çin ve ileri teknoloji rekabeti. Gelenek, sayı 158, Kasım 2021.
 - [10] Vladislav Chernavskikh ve Jules Palayer. Impact of Military Artificial Intelligence on Nuclear Escalation Risk. SIPRI, Haziran 2025. DOI 10.55163/FZIW8544.
 - [11] Federation of American Scientists. Status of World Nuclear Forces. 2026 envanter değerlendirmesi.
 - [12] NATO. NATO’s nuclear deterrence policy and forces. Güncelleme 25 Eylül 2026.
 - [13] soL Haber Merkezi. Nükleer silah isteyen MHP ve AKP’ye ‘basit’ sorular: Ülkemizdeki nükleer silahlardan haberdarsınız değil mi? 13 Ocak 2026.
- 8 numaralı kaynak için kurumsal özet: Rutgers Üniversitesi, 25 Ağustos 2022